

Доўгаль Алеся Валер'еўна

кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры тэарэтычнай
і прыкладной лінгвістыкі
Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя А. А. Куляшова
г. Магілёў, Беларусь

Alesia Douhal

PhD in Philology, Associate Professor
of the Department of Theoretical
and Applied Linguistics
Mogilev State University
named after A. Kuleshov
Mogilev, Belarus
dovgal_av@msu.by

НЕЭКАЛАГІЧНЫЯ ТЭНДЭНЦЫІ Ў ІНТЭРНЭТ-КАМУНІКАЦЫІ

NON-ECOLOGICAL TRENDS IN INTERNET COMMUNICATION

У артыкуле разглядаецца новы кірунак лінгвістычных даследаванняў – лінгва-экалогія, якая займаецца праблемамі моўнай і маўленчай дэградацыі і рэабілітацыі. Аналізуюцца такія неэкалагічныя тэндэнцыі інтэрнэт-камунікацыі, як вербальная агрэсія, дэтабуізацыя інвектыўнай лексікі, жарганізацыя маўлення, злоўжыванне запазычанымі, нематываванае словатворчасць, наўмыснае скажэнне арфаграфіі і граматыкі, дэвербалізацыя маўлення. Вызначаныя тэндэнцыі сведчаць пра зніжэнне ўзроўню маўленчай культуры і дэградацыю маўленчых паводзін карыстальнікаў глабальнай сеткі.

К л ю ч а в ы я с л о в ы: экалінгвістыка; лінгваэкалогія; неэкалагічная камунікацыя; інтэрнэт-камунікацыя; вербальная агрэсія; інвектыўная лексіка; жарганізацыя маўлення; эратывы; запазычаная лексіка; неалагізмы.

The article discusses a new area of linguistic research – linguistic ecology, dealing with the problems of language and speech degradation and rehabilitation. The main part of the article analyzes such non-ecological trends in Internet communication as verbal aggression, detabooization of invective vocabulary, jargonization of speech, overuse of borrowings, unmotivated word creation, deliberate distortion of spelling and grammar, deverbalization of speech. Certain trends indicate a decrease in the level of speech culture and degradation of speech behavior displayed by global network users.

Key words: ecological linguistics; linguistic ecology; non-ecological communication; Internet communication; verbal aggression; invective vocabulary; jargonization of speech; errative; borrowed vocabulary; neologisms.

У лінгвістыцы канца XX – пачатку XXI ст. актыўна развіваецца новы кірунак даследаванняў – лінгваэкалогія. Вядома, экалогія займаецца пытаннямі ўзаемадзеяння жывых арганізмаў і захавання навакольнага асяроддзя, на якое значны ўплыў аказваюць антрапагенныя фактары.

У канцы ХХ ст. ідэі біялагічнай экалогіі сталі актыўна пранікаць у іншыя сферы навукі, не толькі прыродазнаўчыя, але і гуманітарныя (педагагіка, сацыялогія, медыцына, лінгвістыка), што прывяло да ўсеагульнай экалагізацыі навуковага пазнання. Мова стала разглядацца як асяродак існавання соцыуму, таму яна, як і прырода, адчувае моцны ўплыў чалавека і ўздзеянне пэўных трансфармацый, у тым ліку і небяспечных. Упершыню экалагічныя погляды ў дачыненні да мовы былі сфармуляваны ў кнізе амерыканскага сацыялінгвіста Эйнара Хаўгена “Экалогія мовы” (Ecology of Language, 1972). Паводле вучонага, мовы, падобна біялагічным відам, узаемадзейнічаюць, канкуруюць, пагражаюць і залежаць адна ад адной і ад грамадства, у якім функцыянуюць. Таму экалінгвістыка як навука займаецца пытаннямі ўзаемадзеяння паміж мовамі і мовай і грамадствам. Надалей паняцце экалінгвістыкі стала актыўна ўдакладняцца і развівацца. Сёння ў экалінгвістыцы вылучаюцца два асноўныя кірункі даследаванняў [1, с. 154]:

1) макраэкалінгвістыка, якая займаецца праблемамі выжывання, знікнення / смерці моў, пытаннямі моўнай палітыкі, моўных канфліктаў, моўных правоў чалавека;

2) мікраэкалінгвістыка, якая вывучае маўленчыя паводзіны чалавека з пазіцыі камунікатыўнай этыкі.

За першым кірункам замацоўваецца назва *экалінгвістыка*, за другім – *лінгваэкалогія*, але часам тэрміны ўжываюцца паралельна. А. П. Скавароднікаў вызначае лінгваэкалогію як навуку, “прадметам вывучэння якой з’яўляецца стан мовы як складанай семіятычнай сістэмы, абумоўлены якасцю асяроддзя яе існавання і функцыянавання (у тым ліку сацыяльнымі і іншымі экстралінгвістычнымі фактарамі, якія ўплываюць негатыўна або пазітыўна на моўную свядомасць соцыуму і, як следства, на мову і яе маўленчую рэалізацыю), і, адпаведна, спосабы і сродкі абароны мовы і маўлення ад негатыўнага ўздзеяння, з аднаго боку, і шляхі і сродкі іх узбагачэння і развіцця, з другога” [2, с. 207]. З такога азначэння вынікаюць два лінгваэкалагічныя аспекты даследавання мовы: 1) моўная і маўленчая дэградацыя і 2) моўная і маўленчая рэабілітацыя. Як слушна адзначае В. І. Шахоўскі, “лінгваэкалогія вывучае дваістую функцыю мовы: правільнае яе выкарыстанне захоўвае мову і здароўе чалавека, няправільнае карыстанне мовай разбурае мову і здароўе чалавека” [3, с. 12]. У. І. Карасік вызначае прадмет лінгваэкалогіі як захаванне жыццяздольнасці мовы, а саму навуку лічыць “вяртаннем да разумення мовы як жывога арганізма, які можа хварэць, якому могуць пагражаць розныя сілы, які мае патрэбу

ў дапамозе” [4, с. 120]. Лінгваэкалогія не імкнецца рэалізоўваць пурыстычныя мэты, яна выяўляе шкодныя для развіцця і функцыянавання мовы элементы, якія з’яўляюцца паказчыкамі нізкага ўзроўню маўленчых паводзін яе носьбітаў.

Аналіз сучаснага маўлення дазваляе вылучыць параметры яго экалагічнасці/неэкалагічнасці [5, с. 25–26]. Да параметраў экалагічных зносінаў (карысных, здаровых) адносяцца наступныя: добразычлівасць, пазбяганне негатыўных ацэнак, ветлівасць, салідарызацыя, этычнасць, рэалізацыя адраснасці праз называнне імя партнёра, адбор стылістычных сродкаў у адпаведнасці з сітуацыяй, уменне слухаць, уменне не перабіваць, узаемная талерантнасць, стрымліванне негатыўных эмоцый, эмацыйная падтрымка, мэтазгоднасць маўлення і інш. Неэкалагічнымі (шкоднымі, хворымі) праявамі камунікацыі лічацца грубасць, выказванне знявагі, грэблівага стаўлення, папроку, насмешкі, негатыўнай ветлівасці, залішняя катэгарычнасць, канцэнтрацыя на асабістым “я”, перабіванні, нематываваныя “ты-зносіны”, злоўжыванне запазычанымі словамі, недарэчная гульня слоў, наўмысная рытарычнасць, вербальны гвалт, парушэнне стылістычных нормаў і інш. З пазіцыі лінгваэкалогіі кожнае вербальнае паведамленне павінна валодаць тэрапеўтычным уздзеяннем, а не быць сродкам траўміравання адрасата. Таму важным падаецца фарміраванне лінгваэкалагічных кампетэнцый носьбіта мовы, эмацыйнага інтэлекту і здольнасці моўцы адэкватна ацэньваць свае маўленчыя паводзіны і іх патэнцыйны эффект.

Камунікацыя з’яўляецца адным з важных фактараў фарміравання сучаснага чалавека, лічыцца натуральнай яго патрэбай як сацыяльнай істоты. Сёння жыццё кожнага індывіда непарыўна звязана з камп’ютарнымі тэхналогіямі, таму віртуальная камунікацыя стала часткай сучаснай сацыяльнай рэальнасці – новым асяродкам існавання як чалавека, так і мовы. Відавочна, інтэрнэт можна параўнаць з лабараторыяй, у якой мова падвяргаецца выпрабаванню як сістэма і як сродак зносінаў. Віртуальны свет уяўляецца нам як нейкі іншасвет, але такі ж рэальны, як і жыццё па-за мабільным тэлефонам ці камп’ютарам. Інтэрнэт-карыстальнік мадэлюе новае “я” і свае паводзіны ў віртуальнай прасторы, якія могуць не супадаць з рэчаіснасцю. Вербальны кампанент з’яўляецца дамінантным у такіх зносінах, асабліва ў сацыяльных сетках, дзе пісьмовая форма кантактавання асноўная для камунікантаў, а паралінгвістычныя сродкі ўзаемадзеяння – фанатыйныя (інтанацыя, тэмп, тэмбр і інш.) і кінетычныя (жэсты, міміка) – адсутнічаюць. Гэта прывяло да фарміравання спецыфічнай інтэрнэт-мовы, адметнага этыкету сеткавай камунікацыі, для якога становіцца нормай тое, што не прынята ў рэальных зносінах (маўленчыя памылкі, лексічныя неала-

гізмы, скарачэнні слоў, абрэвіятуры, змешванне кірылічных і лацінскіх графем, ужыванне піктаграм замест вербальных адзінак і інш.). Рэлевантнымі прыметамі інтэрнэт-камунікацыі з’яўляюцца большая свабода ў выбары моўных адзінак, дэтабуізацыя інвектыўнай лексікі, ігнараванне моўных нормаў, неабмежаваная словатворчасць, стылістычная кантамінацыя, дэвербалізацыя зносінаў, “гіпертрафія эмацыйнага кампанента і рэдукцыя рацыянальнага кампанента” [6, с. 108]. Такая ілюзія свабоды і імкненне да неардынарнасці прыводзяць да дэфармацыі маўлення і мовы і як вынік – да парушэння лінгваэкалагічнага балансу камунікацыі.

У прапанаваным артыкуле разгледзім неэкалагічныя тэндэнцыі, якія назіраюцца ў інтэрнэт-камунікацыі. Фактычным матэрыялам сталі асабістыя і прафесійныя профілі, а таксама каментарыі карыстальнікаў сацыяльных сетак Instagram, Facebook на рускай і беларускай мовах. Ілюстрацыі прыводзяцца з захаваннем аўтарскай арфаграфіі і пунктуацыі.

Адным з дэструктыўных трэндаў інтэрнэт-камунікацыі з’яўляецца вербальная агрэсія – “маўленчая грубасць у дачыненні да суразмоўніка, якая праяўляецца ў адборы рэзкіх, зняважлівых слоў, у тым ліку нецэнзурнай лаянкі, насмешлівых інтанацый, у павышэнні гучнасці голасу, у рэзка адмоўных ацэнках суразмоўніка, непрыемных для яго намёках, грубай іроніі і інш.” [7, с. 7]. У інтэрперсальным інтэрнэт-дыскурсе яна з’яўляецца выключна вербальнай і рэалізуецца праз шэраг тактык, напрыклад: абразы, абурэння, заўвагі, патрабавання, папроку, ігнаравання адрасата, сарказму і інш. (гл.: [8]). Вербальным сродкам выражэння агрэсіі ў інтэрнэт-камунікацыі служыць інвектыўная лексіка, якая характарызуецца высокай ступенню эмацыйнасці, экспрэсіўнасці і негатыўнай ацэначнасці. Кампанентны склад гэтай лексічнай групы досыць разнастайны: ад грубых, вульгарных, лаянкавых слоў да непрыстойных і абсцэнных. Напрыклад: *алень ты сапраўдны; И ещё ты полнейшее хамло с униженным чувством собственного достоинства; нахалка какая; чушь – это ваш комментарий. Не зная, не нужно открывать рот и ляпать им что попало* і пад. Негатыўны эмацыйны модус адрасата (стан раздражнення, злосці, гневу, нянавісці і пад.) выступае трыгерам неэкалагічнай камунікацыі. Як адзначаюць даследчыкі, “эмоцыі кіруюць выбарам моўных і стылістычных сродкаў у розных камунікатыўных сітуацыях і тым самым задаюць танальнасць зносінаў” [3, с. 15]. Вербальная агрэсія ў сацыяльных сетках менш кантралюемая, чым у рэальным жыцці, што абумоўлена шэрагам фактараў: ананімнасць камунікантаў, апасродкаваны кантакт, ілюзія беспакаральнасці, нівеліраванне маральных і псіхаэмацыйных бар’ераў. Таму інтэрнэт-камунікацыі часам бракуе эмацыйнай талерантнасці – такой кампетэнцыі

асобы, якая прадугледжвае эмацыйную адаптацыю камунікантаў, “здольнасць пазбягаць вербальнай агрэсіі з мэтай забеспячэння бесканфліктнага камунікатыўнага ўзаемадзеяння і гарманізацыі зносінаў” [9, с. 45]. Празмерная эксплікацыя негатыўных эмоцый у сацыяльных сетках і ў рэальным жыцці ў цэлым сведчыць пра “крыміналізацыю свядомасці значнай часткі грамадства, <...> прыярытэт грубай сілы, <...> дэгенерацыі чалавечай супольнасці, у тым ліку ў лінгваэкалагічным плане” [4, с. 123].

Вербальная агрэсія з’яўляецца аб’ектам вывучэння *эматыўнай лінгваэкалогіі* – галіны лінгваэкалогіі, якая стала “адказам на яўнае ўзмацненне эмацыйнасці і агрэсіўнасці зносінаў ва ўсіх сферах жыцця – ад побытавай да афіцыйнай і прафесіянальнай” [1, с. 155]. Эматыўная лінгваэкалогія займаецца вывучэннем уплыву эмацыйнага слова на здароўе людзей і мае на мэце выпрацоўку нормаў маўленчых паводзін, “захаванне якіх дазволіць дамагчыся экалагічнага, г.зн. «здаравага», са спрыяльным уздзеяннем на чалавека моўнага асяроддзя” [10, с. 5]. Па назіраннях лінгвістаў, вербалізацыя эмоцый аказвае значны ўплыў на псіхічны і фізічны стан носьбітаў мовы, паколькі эмоцыі пранізваюць усе сферы жыцця чалавека, а мова служыць інструментам паўсюднай іх трансляцыі, таму любая камунікацыя з’яўляецца эмацыйнай і эмацыягеннай. Варта карыстацца гэтым інструментам абачліва, каб забяспечыць камфортны эмацыйны клімат і эфектыўнае, канструктыўнае, бяспечнае маўленчае ўзаемадзеянне паміж людзьмі. Агрэсіўнасць сучаснага маўлення выступае паказчыкам не толькі неэкалагічных зносінаў, нізкай маўленчай культуры паводзінаў, зніжэння эмацыйнага інтэлекту носьбітаў мовы, але і дэградацыі самой мовы.

Наступнай тэндэнцыяй інтэрнэт-зносінаў, як і ў цэлым рэальнай пісьмовай і вуснай камунікацыі, з’яўляецца яе інтэнсіўная жарганізацыя і вульгарызацыя – актыўнае ўжыванне нелітаратурных размоўных і прастамоўных слоў і выразаў (*за што ты мяне выпер?; гэта ўсё высокамаральныя чувакі; красава, адназначна; дзякуй за відосы!!!; ну не заўсёды ж тупы кантэнт хаваць; што она несёт??!!!; жиза... люблю эту семейку; просто опубликовала залипательное видео; сколько можно охинею нести!; не картина, а фигня какая-то; зачётно!; угараю; смотрю, ржу!!!; да тут ещё дофига работы!; крутые и клёвые!; отпад; полная чушь!; уважуха* і інш). Такія субстандартныя адзінкі ўспрымаюцца ў сацыяльных сетках як пэўная норма маўленчых паводзінаў і выкарыстоўваюцца нароўні з агульнаўжывальнымі лексемамі, без адчування іх ненарматыўнасці. Як адзначаюць лінгвісты, такая дэтабуізацыя жаргонных, прастамоўных, размоўных і іншых стылістычна зніжаных элементаў з’яўляецца ўстойлівай тэндэнцыяй

у сучасным грамадстве, асабліва актыўна гэтыя працэсы праходзяць ў моладзевым асяроддзі і СМІ: “адбываецца жанрава-стылявая інвалюцыя зносінаў – вяртанне да зніжана-побытавай сферы камунікацыі” [4, с. 123]. Такія адзінкі страчваюць сваю эмацыйнасць і экспрэсіўнасць, перастаюць успрымацца носьбітамі мовы як ненарматыўныя і становяцца часткай актыўнага лексікону людзей рознага ўзросту, прафесійнай прыналежнасці і сацыяльнага статусу.

Праявамі неэкалагічнасці ў інтэрнэт-камунікацыі варта лічыць злоўжыванне запазычаннямі (у асноўным англіцызмамі). Працэс запазычання – натуральны для любой мовы, паколькі садзейнічае яе ўдасканаленню, узбагачэнню, а таксама забеспячэнню ў поўным аб’ёме намінацыйных патрэб яе карыстальнікаў. Калі ж ужыванне іншамойнага элемента не дэтэрмініруецца патрэбамі мовы і грамадства, то мэтазгодна кваліфікаваць яго як шкодную, неэкалагічную адзінку, якая забруджвае іншую моўную сістэму. У сацыяльных сетках запазычанні функцыянуюць у наступных варыянтах:

1) у арыгінальнай графічнай форме, напрыклад: *а при чем тут thrasher?; я прям чувствую, что после курсов у меня появились не только hard скиллы, но и soft; 3 трендовых образа для девушек plus-size; эффектная двойка в оттенке Queen blue;*

2) у транслітараванай графічнай форме, напрыклад: *гэта не роўдмуві, але пра ровар, дарогу і беларускія сюжэты жыцця; Бывае, што я ціха выпільваю з фрэндоў людзей за лайкі; а я рэагую на лайце; у мяне з’явіўся новы хэйтэр; куточак радзімы дэтэктэд; выбірайце комфортный джемпер для весенних аутфитов; можно узнать прайс?; пока мы готовим для вас новый летний дроп, предлагаем взглянуть на бэкстейдж текущей коллекции; это я, комон); Что за покерфэйс такой, где эмоции радости?!;*

3) у выглядзе неалагізмаў, утвораных ад запазычаных каранёў і ўласных афіксаў, напрыклад: *і мяне абвінавацяць ва ўсіх смяротных грахах і закансэляць; не лічачы лонгрыднасць тэксту, ён правы); так смешно наблюдать за чайлфришниками, которые пытаются своё нежелание иметь детей возвести в некий культ!; сорян не по теме, а что за песня?)); многих это тригирит; хейтить за вкус людей – (((((*

Такая варварызацыя мовы можа выклікаць пачуццё дыскамфорту, звязанае з неразуменнем сэнсу паведамлення, што, адпаведна, абуджае негатыўныя эмоцыі і правакуе адмоўнае стаўленне да англійскай мовы.

Яшчэ адным прыкладам неэкалагічнасці анлайн-маўлення з’яўляюцца неалагізмы, якія ствараюцца карыстальнікамі для выражэння ацэнкі, характарызуюцца высокім эматыўным і экспрэсіўным патэнцыялам, на-

приклад: звычайны **“абіжэнец”** і тэкст яго такі ж; адзін з самых вядомых **фуфламіцынаў**))) ; **Жэншчыны і мушчынышчыны**; **Душнила** грамотная; **Шопопало!!!**; **деградос** полнейшы; **Общество как-то страдануло**, што хто-то **решил не размножаться??**; **Хочу дачу, но без родителей, без папиных горадел с лабиринтами**; **слыш ты, яжемать!**; **ржунимагу!**; **шикардос!!!**; **настаоящий бабушатник** і пад. Адзначым, што многія наватворы застаюцца “аднаразовымі”, кантэкстуальна прывязанымі адзінкамі, аднак некаторыя ўжываюцца больш рэгулярна і нават пастаянна. Лінгвістычная ацэнка такой тэндэнцыі неадназначная. У працэсе такога словаўтварэння, з аднаго боку, назіраецца яўнае парушэнне моўных нормаў, што можна лічыць праявай неэкалагічнасці. Іх з’яўленне не абумоўлена патрэбамі намінацыі, паколькі яны ствараюцца для задавальнення сітуацыйных патрэб аўтара ў самавыражэнні, адлюстроўваюць імкненні быць неардынарным, дэманструюць індывідуальна-суб’ектыўнае ўспрыняцце рэчаіснасці. З другога боку, такія наватворы сведчаць пра фарміраванне новай сістэмы вербальных сродкаў выражэння аксіялагічных значэнняў у інтэрнэт-асяроддзі. Многія з іх даволі трапныя, вобразныя і эстэтычныя лексемы.

Неэкалагічнымі элементамі інтэрнэт-камунікацыі з’яўляюцца эратывы – словы і выразы з наўмысна парушанай граматыкай і арфаграфіяй (**мама ў шоцэ!**, **штош**; **за такие дела – рэспект!**; **это моя большая эстетическая любоф**); **всиравно**; **муЩина**; **иксперд** і пад.). Такія вербальныя элементы ўспрымаюцца не як грубае парушэнне нормы, а як эмацыйна матываваная моўная гульня. Падобныя лексемы ўжываюцца карыстальнікамі глабальнай сеткі свядома для рэалізацыі розных інтэнцый, перадусім жарту і экспрэсіўнай ацэнкі, што выклікае пазітыўныя эмоцыі ў чытачоў. Нягледзячы на станоўчы эмацыйны эффект, эратывы варта кваліфікаваць як неэкалагічныя элементы камунікацыі, паколькі яны разбураюць адэкватнае ўяўленне носьбітаў мовы аб норме.

Да ліку неэкалагічных адзінак, якія прысутнічаюць у інтэрнэт-камунікацыі і адлюстроўваюць імкненне карыстальнікаў да эканоміі моўных сродкаў, варта адносіць акронімы (**лс**, **хз**, **лол**, **имхо** і пад.) і скарачэнні слоў (**спс**, **норм**, **комент**, **інфа**, **ща** і пад.). Такія адзінкі – гэта не толькі ілюстрацыі моўнай творчасці, але і прыклады таго, як мяняецца моўная норма на прасторах інтэрнэту. Многія з гэтых скарачэнняў становяцца агульнаўжывальнымі, г.зн. прымаюцца як норма ў віртуальных зносінах, некаторыя ўсё актыўней пранікаюць у непасрэдную жывую камунікацыю людзей і выцясяняюць паўнаслоўныя адпаведнікі, што, безумоўна, сведчыць пра зніжэнне культуры маўлення.

Сённяя немагчыма ўявіць сабе інтэрнэт-камунікацыю без такіх графічных элементаў, як смайлы, эмадзі, якія дазваляюць карыстальнікам сусветнай сеткі хутка выбраць шаблон з прапанаванай калекцыі для абазначэння сваёй эмацыйнай рэакцыі і не думаць пра падбор адпаведных слоў і выразаў. “Смайлавая” камунікацыя – неадназначная з’ява віртуальнага свету. З аднаго боку, запас такіх графем даволі разнастайны і пастаянна папаўняецца, таму яны становяцца ўсё больш зручным, а таксама даволі інфарматыўным і яркім сродкам зносінаў, асабліва ў сацыяльных сетках. Смайлы не толькі спалучаюцца з тэкставай інфармацыяй, але часта поўнасьцю замяняюць яе, становяцца самадастатковымі сродкамі перадачы інфармацыі, такімі ж значымымі, як і словы. З другога боку, з пазіцыі лінгваэкалогіі можна канстатаваць дэвербалізацыю інтэрнэт-камунікацыі – выцясненне з тэксту моўных адзінак, што сведчыць пра пэўную дэградацыю і прымітывізацыю маўлення, спрашчэнне камунікацыі, скарачэнне лексічнага запасу носьбатаў мовы, атрафіраванне мысленчай дзейнасці.

Такім чынам, разгледжаныя неэкалагічныя тэндэнцыі ў сучаснай інтэрнэт-камунікацыі сведчаць пра існаванне новага тыпу камунікатыўнай асобы, якая стала прадуктам актыўнай віртуальнай жыццядзейнасці чалавека. Яна не тоесная рэальнаму “я”, а часам і супрацьлеглая яму. У маўленні гэтай асобы адбываецца пераразмеркаванне “дапушчальнага” і “недапушчальнага”: кадыфікаваныя нормы літаратурнай мовы саступаюць месца ўзуальным, якія адлюстроўваюць вербальныя звычкі карыстальнікаў глабальнай сеткі. Дэфармацыя вербальных сродкаў камунікацыі, павышаны градус эмацыйнасці і нястрыманая агрэсія ў сацыяльных сетках з’яўляюцца прыметамі нездаровай мовы і небяспечнай моўнай сітуацыі. Тое, што не адпавядае норме, становіцца ў віртуальнай камунікацыі звыклым і актыўна распаўсюджваецца, прымаецца як стандарт маўленчых паводзінаў. З аднаго боку, нелітаратурныя адзінкі, неалагізмы, запазычаныя, эратывы, скарачэнні і абрэвіятуры, смайлы – гэта неад’емныя атрыбуты інтэрнэт-дыскурсу, характэрныя рысы вербальнага партрэта віртуальнай камунікатыўнай асобы. З другога боку, такія тэндэнцыі, як жарганізацыя, вульгарызацыя, дэтабуізацыя інвектыўнай лексікі, дэвербалізацыя камунікацыі, сведчаць пра зніжэнне ўзроўню маўленчай культуры і дэградацыю маўленчых паводзін, а таксама інвалюцыю моўнай сістэмы. Таму фарміраванне новага напрамку лінгвістычных даследаванняў – лінгваэкалогіі – падаецца лагічнай рэакцыяй гуманітарных навук на трывожную моўную сітуацыю ў грамадстве як у сферы рэальнай, так і віртуальнай камунікацыі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Трошина, Н. Н.* Эмотивная лингвоэкология и проблемы русскоязычной речевой коммуникации / Н. Н. Трошина // Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Сер. 6, Языкознание. – 2020. – № 4. – С. 152–164.
2. *Сковородников, А. П.* О предмете эколлингвистики применительно к состоянию современного русского языка / А. П. Сковородников // Экология языка и коммуникативная практика. – 2013. – № 1. – С. 205–233.
3. *Шаховский, В. И.* Эмоциональная коммуникация как модератор модуса экологичности / В. И. Шаховский // Вести РУДН. Сер.: Лингвистика. – 2015. – № 1. – С. 11–19.
4. *Карасик, В. И.* Ценностные параметры лингвоэкологического общения / В. И. Карасик // Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики. – 2013. – № 15. – С. 120–128.
5. *Шаховский, В. И.* Экологизация современной науки и параметры экологичного общения / В. И. Шаховский, С. Г. Солодовникова // Эмотивная лингвоэкология в современном коммуникативном пространстве : коллективная монография / науч. ред. проф. В. И. Шаховский. – Волгоград : Перемена, 2013. – С. 23–34.
6. *Карасик, В. И.* Языковая кристаллизация смысла / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2010. – 421 с.
7. *Романова, Н. Н.* Агрессия (агрессивность) речевая / Н. Н. Романова // Словарь. Культура речевого общения : этика, прагматика, психология / Н. Н. Романова, А. В. Филиппов. – М. : Флинта : Наука, 2016. – С. 7.
8. *Доўгаль, А. В.* Тыпы і тактыкі вербальнай агрэсіі ў інтэрперсанальнай камунікацыі ў сацыяльных сетках / А. В. Доўгаль // Весці БДПУ. Сер. 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2023. – № 3 (117). – С. 88–91.
9. *Доўгаль, А. В.* Эмацыйная талерантнасць як фактар эфектыўнай камунікацыі / А. В. Доўгаль // На перекрестке культур: единство языка, литературы и образования – III : сб. науч. ст. по материалам III Международ. науч.-практ. интернет-конф., г. Могилев, 12–16 дек. 2022 г. / под ред. А. К. Шевцовой. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2023. – С. 43–46.
10. *Панченко, Н. Н.* Введение / Н. Н. Панченко, А. А. Штеба // Эмотивная лингвоэкология в современном коммуникативном пространстве : коллективная монография / науч. ред. проф. В. И. Шаховский. – Волгоград : Перемена, 2013. – С. 5–8.

Поступила в редакцию 29.04.2024